

GOSPODARSKA SITUACIJA (SVET) MED OBEMA VOJNAMA:

Svetovni vojaški spopad je povzročil hudo gospodarsko krizo v vseh državah, ki so v vojni sodelovale, le v ZDA se je gospodarstvo po vojni nemoten razvijalo- uveljavljati pa se je začela tudi Japonska. Ob koncu vojne je bilo potrebno proizvodnjo, prilagojeno vojaškim potrebam, preusmeriti v mirodobno, za kar so evropske države najemale kredite v ZDA (še posebej Nemčija, saj mora plačevati vojno škodo). S tem pa se je povečala tudi odvisnost od ZDA. Glavna značilnost krize je bila brezposelnost. Zaradi tega se je precej Evropejcev odločilo za migriranje v ZDA. V 20-ih letih so številna nova odkritja in tehnične izboljšave omogočili dvig svetovnega gospodarstva. Leta 1929 pa je nato izbruhnila svetovna gospodarska kriza. Na črni petek 25.10.1929 je NY borza zaradi borznih špekulacij doživela zlom. Nastopila je kriza, ki se je hitro širila po vsem svetu. ind. in kmetijska proizvodnja sta padli, svetovna trgovina je zastala. Mnoga podjetja so propadla, brezposelnost je bila velika. V ZDA je krizo leta 1932 začel reševati nov ameriški predsednik Roosevelt, ki je uvedel načrt gospodarske obnove (New Deal). Na svojstven način se je proti g.k. borila Nemčija. Tam je Hitler reševal brezposelnost in s tem tudi g.k. z razvijanjem vojne industrije.

SOVJETSKA ZVEZA MED OBEMA VOJNAMA:

Vojna, revolucija, državljanska vojna so pripeljali mlado sovjetsko državo na rob gospodarskega propada. Da bi rešili gospodarstvo, je Lenin leta 1921 uvedel novo ekonomsko politiko (NEP). Z njo so omogočili prosto prodajo presežkov, kar je omogočilo nastajanje premožnih kmetov-kulakov. Leta 1924 je Lenin umrl, nasledil ga je Stalin. Uvajal je petletne plane, pri čemer je nameraval SZ uvajati zlasti težko industrijo in državo elektrificirati. Stalin je razvil močan kult osebnosti. Obračunal je z vsemi, ki bi lahko na kakršenkoli način ogrožali njegovo oblast-čistke, zlasti intenzivne od 1936 do 1939. domnevajo, da je število žrtev preseгло 10 milijonov.

FAŠISTIČNA IN NACISTIČNA NEMČIJA PRED 2. SVETOVNO VOJNO:

Kljub razlikam sta imela fašizem in nacizem veliko skupnega: pretirano poudarjanje vrednosti in pomena lastnega naroda, države in voditelja, zgodovinsko neutemeljena izbira simbolov, sovraštvo do delavskega gibanja in komunizma, odpravljanje demokratičnih oblik v državi s silo, priprave na novo svetovno vojno....

FAŠIZEM: Benito Mussolini je že leta 1919 organiziral posebne bojne skupine črnosrajčnikov, ki so jih v glavnem sestavljali ljudje dvomljive preteklosti. Fašisti so zaradi nasprotovanja levo usmerjenim delavcem dobili podporo velekapitalistov. Mussolini (duce) je leta 1922 prišel na oblast. Poudarjal je, da bodo lahko Italijani z orožjem znova obnovili nekdanji rimski imperij. Leta 1935 je Italija napadla Etiopijo in si jo hitro pokorila. Leta 1936 je Italija z Nemčijo sklenila vojaško- politično zvezo (os Rim- Berlin). Leta 1939 je Italija zasedla Albanijo. Leta 1940 Italija z Nemčijo in Japonsko sklene trojni pakt.

NACIZEM: v 20-ih letih je bila večina Nemcev razočarana nad izgubljeno vojno in mirovno pogodbo, nezadovoljstvo pa je še poglobljala gospodarska kriza. Ljudje so vse bolj hrepeneli po starih časih, ko je bila Nemčija močna in vplivna svetovna država. Razmere je v 30-ih letih izkoristil Adolf Hitler. Leta 1919 je ustanovil nacistično stranko. Leta 1923 so nacisti skušali prevzeti oblast in izvesti državni udar, vendar niso uspeli in Hitlerja so zaprli. Delo Mein Kampf (Moj boj). Vojaška usmerjenost nacistov se je kazala tudi v oblikovanju posebne strankine vojske SA in SS, kasneje pa so za nadzor ustanovili še posebno tajno policijo Gestapo. Leta 1933 je NSDAP je na volitvah zmagala in Hitler (kot kancler) prevzel oblast. Kmalu je obstajala le še ena stranka-nacistična. (noč dolgih nožev-1934: da bi si furer zagotovil trdno oblast je izvedel čistko NSDAP in uničil vodstvo SA. Kristalna noč-1938: nacisti so po vsej Nemčiji uničevali sinagoge, židovske trgovine in aretirali veliko Židov.) leta 1936 Nemčija sklene os Rim- Berlin. Leta 1936 nemška vojska zasede Porenje in s tem prekrši pariško mirovno pogodbo, ki je določala, da v tej gosp. Pomembni pokrajini ne sme biti vojaštva. Leta 1938 so nacisti vkorakali v Avstrijo in jo priključili tretjemu rajhu. Leta 1938 je Nemčija dobila Sudete (češka pokrajina, kjer je živel veliko

Nemcev), kar sta dovolili tudi Francija in VB. Leta 1939 so Nemci zasedli Češko, Slovaška pa je dobila neodvisnost. 23.8.1939 sta Nemčija in SZ podpisali sporazum o nenapadanju za dobo 10 let. Sporazum je vseboval še tajna določila, s katerimi sta si državi razdelili interesna območja v Evropi.